

• یادداشت •
• حسام نیکوپور •

چشم‌انداز تامین اجتماعی در سال جدید

در پایان سال قبل، وقتی عدم ثبات مدیریتی در سال ۱۳۹۷ به‌عنوان بزرگ‌ترین چالش سازمان تامین اجتماعی مطرح شد، هیچ‌کس عمق این چالش و ادامه آن تا اواخر سال را پیش‌بینی نمی‌کرد. در آن زمان وزیر وقت در آستانه استیضاح و مدیرعامل فقید سازمان نیز حکم سرپرستی داشت، با تمام این تحولات در قله مدیریتی، سازمان کماکان به ارائه خدمات به جامعه هدف خود بدون اتکا به منابع دولتی ادامه داد تا معنی مشارکت مردم در تامین مالی برای پوشش مخاطرات تعریف‌شده برای یک صندوق بیمه اجتماعی را در وضعیت بحران اقتصادی نشان‌دهد گرچه بدون ثبات مدیریتی ارائه خدمات به جامعه هدف سازمان به‌رغم اثرات اقتصادی تحریم‌ها بدون وقفه ادامه یافت، اما مسائل عمده که حیات آتی سازمان را به چالش می‌کشند، کماکان باقی مانده است. در حال حاضر سازمان تامین اجتماعی به‌عنوان یک صندوق بیمه‌ای با تعهدات بلندمدت بین‌نسلی خود دچار روزمرگی تامین منابع نقدی برای ایفای تعهدات جاری خود آن هم به ساده‌ترین روش، یعنی دریافت تسهیلات بانکی و فروش دارایی‌ها شده است. در سال پیش‌رو به‌جای تمرکز بر پوشش فراگیر بیمه‌ای، نحوه ادغام صندوق‌ها، خروج از بنگاهداری و بازتعریف سیاست‌های سرمایه‌گذاری، انجام اصلاحات پارامتریک و نه تعریف آن‌ها و تعیین تکلیف طرح به بن‌بست رسیده تحول سلامت باید به‌فکر نحوه بازپرداخت تسهیلات بانکی دریافتی و تامین مالی آن بود. این در حالی است که مدت‌هاست یک عضو هیئت‌مدیره مشخص نشده و سازمان کماکان با سرپرست مدیریت می‌شود. مطمئنا در این وضعیت نباید انتظار تصمیم‌های دشوار و شجاعانه را که نیاز مبرم سازمان است، داشت. وضعیت کلان اقتصادی جریان درآمدی سازمان را با مشکل مواجه کرده و تورم افسارگریخته که به‌عنوان مالیات فقر از آن یاد می‌شود، کفایت مزایای تامین اجتماعی را با خدشه روبه‌رو کرده است. در این شرایط سیاست‌های عام‌فہمند و کوتاه‌مدت مانند ارائه بسته‌های حمایتی، متناسب‌سازی و همسان‌سازی مستمری‌ها و... غالب شده که مسلما با توجه به شرایط مالی دولت نتیجه‌ای جز افزایش بدهی‌های انباشته شده دولت به سازمان یا در واقع کارگران و کارفرمایان نخواهد داشت، با افزایش تورم و کاهش قدرت خرید بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران سازمان، تقاضای آن‌ها به سمت استفاده از خدمات رایگان درمانی در مراکز ملکی افزایش یافته...

ادامه در صفحه ۴

• خبر •

اولین دستاورد شورای عالی رفاه بعد از وقفه‌ای طولانی

هفته گذشته بعد از مدت‌ها، نشست مقدماتی شورای عالی رفاه و تامین اجتماعی برگزار شد. نشستی با حضور همه اعضا و اعلام رسمی تدوین آیین‌نامه ضوابط سرمایه‌گذاری صندوق‌های بازنشستگی، در این آیین‌نامه که خبر آن را معاون رفاه اجتماعی وزارت رفاه داده، به مواردی مانند حفظ سلامت ذخایر، تحقق اصل شفافیت، تحقق اصل سودآوری و مدیریت ریسک توجه شده است. احمد میدری گفته این آیین‌نامه پس از بررسی کارشناسی، در اولین فرصت برای تصویب به دولت ارسال خواهد شد. میدری خروج صندوق‌های بازنشستگی از بنگاهداری را ضروری خوانده و تاکید کرده چنانچه ۱۰ درصد سهام تمام صندوق‌های بازنشستگی به فروش برسد، در آن صورت این نهاد‌ها می‌توانند ۱۰ درصد کل بازار سرمایه را خریداری کنند که در آن صورت علاوه بر کسب سود و حفظ دارایی‌های ذی‌نفعان، از آثار منفی تورم در امان می‌مانند. خروج صندوق‌های بازنشستگی از «سهام کنترل» طبق دستورالعمل و آیین‌نامه جدید سرمایه‌گذاری از دیگر مواردی است که معاون رفاهی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به آن اشاره کرده است.

تایید مصوبه افزایش حقوق کارمندان در شورای نگهبان

شورای نگهبان ۱۹ ایراد به لایحه بودجه سال آینده کشور وارد کرده و آن‌گونه که خبرگزاری‌ها نوشته‌اند، تمام ایرادها با حضور اعضای کمیسیون و سخنگوی شورای نگهبان رفع شده است. این شورا همچنین بند «الف» تبصره ۱۲ لایحه درباره حقوق کارمندان در سال آینده را نیز تصویب کرده است. نمایندگان مجلس در ذیل تبصره ۱۲ لایحه بودجه سال آینده کل کشور، بندی را به تصویب رسانده‌اند که به موجب آن، حقوق همه کارکنان و بازنشستگان دولت در سال آینده ۴۰۰ هزار تومان به‌علاوه ۱۰ درصد افزایش می‌یابد.

۰۲ | آئینه‌نو

سازمان تامین اجتماعی در شرایطی سال۹۷ را به پایان می‌برد که هم خبرهای خوب از آن بسیار شنیده شد و هم یکی از تلخ‌ترین اتفاقات‌های سال، یعنی مرگ ناپهنگام

■ **سازمان تامین اجتماعی به‌عنوان یک سازمان بیمه‌گر اجتماعی همانند هر سازمان دیگر با چنین سازوکار و ماموریتی، به‌شدت از شرایط اقتصادی و اجتماعی کلان کشور متأثر است. با توجه به چالش‌های جدی حادث شده برای صندوق‌های بازنشستگی کشور در سالیان اخیر که موجب وابستگی شدید این صندوق‌ها به کمک‌های دولتی شده است، نگرانی‌هایی در مورد شرایط سازمان تامین اجتماعی به‌عنوان مهم‌ترین و بزرگ‌ترین صندوق بازنشستگی کشور در میان مخاطبان و ذی‌نفعان این سازمان وجود دارد. شرایط امروز سازمان تامین اجتماعی را چگونه ارزیابی می‌کنید، آیا آن‌گونه که برخی می‌گویند می‌توان گفت که این سازمان در آستانه ورشکستگی است؟**

در سیستم‌های تامین اجتماعی از نوع سازمان تامین اجتماعی که اصطلاحا در ادبیات بیمه‌ای به آن‌ها سیستم «DB» یا «مزایای تعریف شده» با ضمانات دولت گفته می‌شود، ورشکستگی موضوعیت ندارد، زیرا دولت‌ها به‌عنوان پایدارترین نهاد‌های اجتماعی، ضامن تعهدات این سازمان‌ها در قبال ذی‌نفعان هستند. ما تعهدات مشخصی در چارچوب قرارداد بیمه در قبال ذی‌نفعان یعنی بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران داریم که دولت هم به‌عنوان یکی از شرکای اجتماعی، استمرار خدمات این سازمان را در هر شرایطی تضمین کرده و می‌کند. مشکلی که ما امروز در سازمان تامین اجتماعی داریم، ورشکستگی نیست، بلکه دچار بحران نقدینگی هستیم. سازمانی هستیم که با وجود داشتن منابع تعهدی قابل توجه (مانند تعهدات نهاد دولت) دچار مشکل تامین نقدینگی است و به سختی امور خود را مدیریت می‌کنیم. این مشکل وجود دارد و روز به‌روز بیشتر هم می‌شود و بیشتر وقت مدیران ارشد سازمان اکنون بر این موضوع تمرکز یافته است.

در سال‌های اخیر فشار هزینه‌های بخش درمان غیرمستقیم بر سازمان بسیار شده و بدهی سازمان به مراکز ارائه‌دهنده خدمات در بخش درمان غیرمستقیم هم زیاد شده است

که لازم می‌دانم از همه ارائه‌دهندگان خدمات که در زمینه تامین و ارائه خدمات سلامت به بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران این سازمان با ما همکاری می‌کنند، رسماً عذرخواهی کنم. ما متوجه هستیم که این مراکز مانند داروخانه‌ها، آزمایشگاه‌ها و بیمارستان‌های طرف قرارداد ما به منزله یک بنگاه اقتصادی کوچک هستند که با سرمایه خصوصی، کسب‌وکاری را راه‌انداخته‌اند و بیشترین مراجعه‌کننده‌ها به این مراکز با توجه به جمعیت ۴۲میلیون نفری اقشار تحت‌پوشش خدمات درمانی تامین اجتماعی، از بیمه‌شدگان این سازمان هستند و اگر نتوانیم به‌موقع پرداختی‌های خود را انجام دهیم، این مراکز دچار مشکلات جدی می‌شوند.

در حال حاضر مجموع بدهی ما به بخش درمان غیرمستقیم، اعم از بیمارستان‌های دانشگاهی، خصوصی و سایر پزشکان و مراکز تشخیصی، درمانی و دارویی طرف قرارداد حدود ۱۶ هزار میلیارد تومان است. البته باید توجه داشت که در مسئله تأخیر در پرداخت مطالبات این مراکز، سازمان تامین اجتماعی تعدمو کم‌کاری نداشته‌است،

زیرا سازمان تامین اجتماعی از یک سو حداقل ۱۸۰ هزار میلیارد تومان از نهاد دولت و برخی کارفرمایان طلبکار است و در مقابل ۱۶ هزار میلیارد تومان هم به داروخانه‌ها و مراکز درمانی دولتی و خصوصی بدهکار است، بنابراین بدحساب و بدقول نیستیم، بلکه دچار بحران نقدینگی هستیم و اگر این مبلغ تامین شود،

بلافاصله از زیر فشار این بدهی خارج خواهیم شد.

■ **اشاره کردید که نوعی قرارداد بین سازمان تامین اجتماعی و بیمه‌شدگان وجود دارد که در این قرارداد، مسئولیت و تعهدات هر یک از طرفین تعریف شده است. اخیراً بحث اصلاحات پارامتریک (موردی)**

در مقررات صندوق‌های بازنشستگی در مجلس شورای اسلامی در قالب یک طرح در حال بررسی است که تغییراتی در این قرارداد در مورد نرخ حق بیمه، شرایط بازنشستگی و... ایجاد می‌کند. سوال این است که آیا یک صندوق بازنشستگی، می‌تواند بدون توجه به قراردادی که منعقد نشده و در آن نرخ حق بیمه پرداختی از سوی بیمه‌پرداز و نیز خدماتی که در قبال این حق بیمه از سوی صندوق ارائه می‌شود، شرایط بر خور داری از خدمات را تغییر دهد؟

در قانون تامین اجتماعی که مصوب سال ۱۳۵۴ است، تصریح شده، سازمان باید شاخص‌های بیمه‌ای خود را هر سه سال یک‌بار با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور بازنگری کند. از سال ۵۴ که قانون تصویب شده‌است، این بازنگری تنها یک بار اتفاق افتاده است. براساس محاسبات بیمه‌ای سال ۵۴ و مستند به شرایط اقتصادی و اجتماعی آن روز کشور، در قانون به سازمان تکلیف شده که ۳۰ درصد حق بیمه بگیرد و خدماتی ارائه کند که مهم‌ترین این خدمات بازنشستگی است. اما باید توجه داشت که در آن زمان متوسط امید به زندگی ۵۹ سال بود و سن بازنشستگی ۵۰ سال تعیین شده بود. یعنی پیش‌بینی آن زمان این بود که در قبال این نرخ حق بیمه، هر بیمه‌شده به‌طور متوسط ۹ سال مستمری بازنشستگی دریافت کند. اما امروز، متوسط امید به زندگی ۷۵سال است و متوسط سن بازنشستگی

متأثر از قوانین مختلفی که در سال‌های بعد تصویب شد، به زیر ۵۰ سال رسیده است. در واقع در شرایط افزایش امید به زندگی و طولانی شدن دوره مستمری‌گیری هر بیمه‌پرداز، سن بازنشستگی به‌جای افزایش، کاهش یافته است در حالی که نرخ حق بیمه پرداختی ثابت مانده است. در این شرایط، همه کارشناسان و پژوهشگران متفق‌القول هستند که اگر در

نظام بازنشستگی کشور به سمت اصلاحات پارامتریک نرویم، محکوم به شکست هستیم. مقامات ارشد کشور و نهاد‌های تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز کشور هم امروز به اهمیت این موضوع واقف‌اند و مصداق آن، برگزاری دو جلسه غیرعلنی مجلس برای بررسی مشکل صندوق‌های بازنشستگی و شناسایی این مشکل به عنوان یکی از اپرچالش‌های آتی کشور در اسناد برنامه ششم توسعه است، بنابراین دولت و مجلس به این نتیجه رسیده‌اند که باید تدبیری برای این شرایط اندیشید. راه‌حل‌هایی می‌تواند متنوع باشد. البته همان‌طور که اشاره کردید تعریف بیمه در دنیا، قراردادی است که براساس آن، یک نفر متعهد می‌شود در قبال پرداخت حق بیمه مشخص، مزایای معینی را دریافت کند، بنابراین افرادی که در حال حاضر تحت‌پوشش صندوق‌ها هستند، ما با آن‌ها قراردادی مشخص داریم و اگر قرار باشد اصلاحاتی انجام شود، مثلاً می‌تواند بازنشستگی نشده‌اند.

طرحی که توسط نمایندگان مجلس تهیه شده، بعد از جلسات غیرعلنی مجلس در سال گذشته و از سوی جمعی از نمایندگان پیشنهاد شده و در حال بررسی است، اما می‌توان به شرکای اجتماعی سازمان اطمینان داد که جای نگرانی وجود ندارد و نباید تصور شود که سازمان به‌دلیل مشکلات نقدینگی یا ویرود صندوق به دوره سالمندی، به‌دنبال تغییر یک سویه مقررات است. موضع سازمان در قبال این طرح با هماهنگی و همکاری شرکای اجتماعی اتخاذ خواهد شد

یکشنبه ● ۲۶ اسفند ۱۳۹۷ ● شماره صد و نود و چهار

A T I V E H N O

محمد حسن زدا، سرپرست سازمان تامین اجتماعی در گفت‌و‌گوی اختصاصی

همراه مردم در روزهای دشوار

جهتی خاص می‌برد. از اصلاحات در صندوق گرفته تا آخرین وضع بدهی‌های دولت، شفافیت در بنگاه‌های تابعه و نهایتاً کم‌وکیف بودجه ۱۲۰ هزار میلیارد تومانی سال آینده تامین اجتماعی مواردی‌اند که با سرپرست سازمان تامین اجتماعی در باره آن‌ها صحبت کرده‌ایم. شرح کامل این گفت‌و‌گورا در ادامه می‌خوانید.

عکس: مجتبی عربزاده

و اجازه نمی‌دهیم برای کسی نگرانی به‌وجود آید، اما نیاز است اصلاحات پارامتریک به‌موقع توسط کارشناسان و افراد متبحر و با رعایت سه‌جانبه‌گرایی انجام شود، زیرا با این روند، ادامه کار ممکن نیست. یکی از کارهایی که من از بدو تصدی این مسئولیت انجام داده‌ام هم‌اندیشی در سازمان را گسترش دادم. باید تریبون در اختیار همه باشد، در این صورت درباره

یک موضوع چندین نفر می‌توانند اظهارنظر کنند. خوشحالم که در بحث‌های سازمان، بحث‌های فنی نیز مطرح می‌شود. اگر بخواهیم صندوق‌ها را نجات دهیم تنها با اصلاحات پارامتریک نمی‌توانیم این کار را انجام دهیم، بلکه نیاز است اصلاحات پارامتریک، ساختاری و مهندسی انجام شود و این عوامل با هم و در کنار هم می‌توانند سازمان را نجات دهند و تمرکز بر یک مورد، اشتباه محرز است. ما متخصصانی داریم که در هر سه بخش می‌توانند صاحب‌نظر باشند. طرح‌فعلی اصلاحات پارامتریک را نمایندگان محترم مجلس ارائه کرده‌اند و روزی که قرار باشد مطرح شده و مورد بحث و بررسی قرار گیرد، به‌طور حتم باتیم‌قوی و جمع‌آوری همه نظرات شرکای اجتماعی حضور پیدا کرده و نظرات سازمان را ارائه خواهیم داد.

■ **سال ۹۷، سال خاصی در حوزه رفاه و**

تامین اجتماعی بود و اتفاقات‌هایی افتاد که این سازمان را متأثر کرد. علاوه بر درگذشت شادروان دکتر نوربخش و شادروان تاج‌الدین، در این سال شاهد تغییرات در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و نیز تکانه‌های غیرمنتظره اقتصادی بودیم که ورودی‌های منابع و نیز مصارف سازمان تامین اجتماعی را تحت‌تأثیر قرار داد. ارزیابی شما از تحولات حوزه تامین اجتماعی در سال ۹۷ چیست و برای سال آینده چه امیدهایی وجود دارد؟

سازمان تامین اجتماعی در سال ۹۷، با بحران‌های بزرگی مواجه شد که بزرگ‌ترین آن، فقدان مرحوم دکتر نوربخش و مرحوم